

IASB'nin finansal krizden doğan konulara yanıtı

9 Ocak 2010 tarihindeki FSB toplantısı için IASB tarafından yapılan güncelleme

IASB, krizin başlangıcından bu yana finansal raporlamayla ilgili konulara değinmek için tanımlanmış bir program üzerinde farklı zaman dilimlerinde çalışmıştır. Grup 20 (G20), Finansal İstikrar Kurulu (FSB), Avrupa Komisyonu ve diğer uluslararası tarafların gruplarının da aralarında bulunduğu çok sayıda resmi kurum IASB'nin belirlenmiş belirli konulara yanıt vermesini istemiştir. Eylül 2009 tarihli FSB genel toplantısında IASB bu belirli konulara nasıl yanıt verdiğini bildirmiştir. Bu yazı da söz konusu raporun güncellemesi niteliğindedir.

Raporda aşağıdaki konular tartışılmaktadır:

- IASB'nin ilerletilmiş taraf ilişkisi
- IASB-ABD Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) yakınsama çalışmaları
- IASB'nin finansal kriz hususlarına değinmek için belli teknik konularda kaydettiği ilerleme

İlerletilmiş taraf ilişkisi

IASB, G20 tavsiyeleri uyarınca taraflarla olan ilişkilerini derinleştirmiş olup Basel Komitesi kılavuz ilkelerini ve Finansal Kriz Danışma Grubunun (FCAG) raporunu dikkate almaktadır. IASB'nin finansal bilgilerin öncelikli kullanıcıları olan yatırımcılara yönelik taahhüdü kabul edilirse, IASB diğer faaliyetlerinin yanında ihtiyati denetçiler, piyasa düzenleyicileri ve diğer paydaşlarla zaten geliştirilmiş olan bir teknik diyalog kurmuştur. Bu diyalog yeni standartların geliştirilmesi için daha derin girdiler elde edilmesini sağlayacaktır. İlk gelişmiş teknik diyalog toplantısı 27 Ağustos'ta Londra'da gerçekleştirilmiştir. İkinci toplantının ise 2010'un ilk çeyreğinde yapılması planlanmaktadır.

IASB Basel Komitesiyle düzenli olarak toplantı yapmaya devam etmekte olup finansal raporlama konularının düzenli olarak tartışıldığı Finansal İstikrar Kurulunun (FSB) bir üyesidir.

IASB, finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçümü (şu anki IFRS 9 *Finansal Araçlar*) ile ilgili yüksek kalitede ve geniş kabul görmüş bir çözümün geliştirilmesi için küresel ölçekte ve sosyal yardım faaliyetinde eşi görülmemiş bir danışmanlık süreci yürütmektedir. Asya, Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yuvarlak masa tartışmaları yapılmıştır. Ayrıca genelde haftalık olarak her biri binlerce kayıtlı katılımcıyı çeken interaktif görüntülü ve sesli internet yayınları yapılmaktadır. Bunun dışında, dört aylık bir süre içerisinde dünya genelinde ilgili taraflarla yüzün üzerinde toplantı yapılmıştır.

Küresel yakınsamaya ulaşma odaklı çalışmalar

IASB ve FASB 5 Kasım'da büyük Mutabakat Anlaşması projelerinin 2011 yılında tamamlanması için planlarının ve kilometre taşı olan hedeflerinin açıklandığı bir ortak bildiri yayımlamıştır.

http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/0AE63429-BCF3-461A-8B5D-3948732CDDC2/0/JointCommunique_October2009FINAL4.pdf adresinden ulaşılabilen bildiride Kurulların işbirliği ve şu ana kadar ulaşılmış olan başarılarına dayanak oluşturan değerler ve ilkeler de açıklanmaktadır.

Kurullar yüksek kalitede, ortak bir grup standart geliştirme taahhütlerini onaylarken; devam etmekte olan ortak yakınsama çalışmaları için Grup 20 ülkeleri, FASB ve IASB Finansal Kriz Danışma Grupları ve Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASB) Vakfı İzleme Kurulu liderlerinin desteğine önem vermiştir.

Küresel seviyede ileri sürülen konulara değinmek için atılan teknik adımlara ilişkin Rapor

IASB'nin ilk finansal kriz yanıtı Finansal İstikrar Forumu (FSB'nin önceli FSF) tarafından belirlenmiş üç alana odaklanmaktadır: 1) likit olmayan piyasalarda gerçeğe uygun değer uygulaması; 2) bilanço dışı kalemler için muhasebe; ve 3) riskle ilgili açıklamalar. IASB, 2008 yılında FSF tarafından belirlenen zaman dilimlerine uymuştur.

Likit olmayan piyasalarda gerçeğe uygun değer: FSF, likit olmayan piyasalarda gerçeğe uygun değer uygulaması ile ilgili hususları belirlemiştir. IASB bu alanda kılavuzluk talebine bir yanıt olarak 2008 Mayıs ayında bir Uzman Danışma Paneli oluşturmuştur. Panel finansal tabloların hazırlayıcıları ve kullanıcılarının yanında düzenleyici ve denetçilerden de oluşuyordu. Katılımcılar mevcut piyasa ortamında finansal araçların değerlemesiyle ilgili uygulama deneyimlerine dayanarak seçilmiştir.

Yedi toplantı ve bir halka açık oturumun ardından 2008 Ekim ayında IASB *Artık aktif olmayan piyasalarda finansal araçların gerçeğe uygun değerinin ölçümü ve açıklanması* adlı ilk Uzman Danışma Paneli raporunu yayınlamıştır. IASB Ekim ayında ayrıca IASB ve FASB kılavuzluğunun birbiriyle tutarlı olduğunu da belirtmiştir.

Bu konudaki 2009 Nisan ayı FASB taslak metinlerinden sonra ABD Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerinde (US GAAP) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında (IFRS'ler) meydana gelebilecek olası ayrılıklarla ilgili kaygılar ifade edilmiştir. Bu nedenle, FASB'nin yayınlanmasından hemen sonra IASB yaklaşımımızın FASB'ninkiyle tutarlı olduğunu vurgulayan bir basın bülteni çıkarmıştır.

Küresel tutarlılığın korunmasını sağlayacak ekstra bir önlem olarak, 28 Mayıs 2009 tarihinde IASB tarafından gerçeğe uygun değer ölçümüyle ilgili olarak yayınlanmış nihai taslak FASB FSP'de yer alanlarla aynı önerileri sunmuştur. Halk yorum süresi 28 Eylül 2009 tarihinde sona ermiştir. IASB ve FASB, Kurulların gerçeğe uygun değer ölçümü için yakınsamış koşulları 2010'un ikinci yarısında sonlandırmasını öngören bir zaman çizelgesi üzerinde mutabakata varmıştır. Kurullar birlikte alınan yorumlar üzerinde durmakta olup FASB IFRS'lerle US GAAP'ın uyumlu hale getirilmesini sağlamak için US GAAP'ta değişiklik yapmayı taahhüt etmiştir.

Bilanço dışı kalemler: FSF ve G20 bilanço dışı kalemlerle ilgili muhasebenin şeffaflığını arttırmanın önemini vurgulamıştır. IASB kısa bir süre önce bilanço dışı kalemlerle ilgili teklifler (Aralık 2009'da konsolidasyon, Mart 2009'da finansal durum tablosu dışı bırakma) yayımlamıştır.

IASB, 2009'un üçüncü ve dördüncü çeyreğinde Londra, Toronto ve Tokyo'da konsolidasyon ve finansal durum tablosu dışı bırakma teklifleriyle ilgili yuvarlak masa toplantıları yapmıştır. Yuvarlak masa toplantısı katılımcıları ve konsolidasyon teklifleri yorumcuları arasında bu alanlardaki IFRS standartlarının iyi olduğu ancak US GAAP ile yakınsama sağlama sürecine girilerek daha da geliştirilebileceği yönünde genel bir düşünce vardır. IASB tekliflerini bu yuvarlak masa toplantılarından edinilen bilgileri ve tekliflerden alınan yorumları kullanarak geliştirecektir.

FASB IFRS'ler ve US GAAP'i uyumlu hale getirmek amacıyla yeni konsolidasyon koşulları geliştirmeyi ve kısa bir süre önce *farklı çıkar kuruluşlarıyla* ilgili yayımlamış olduğu koşulları gözden geçirmeyi kabul etmiştir. Sonuç olarak, FASB'nin IASB tarafından geliştirilenlere benzer teklifler ortaya koyabilmesi için konsolidasyon standardına son şeklinin verilmesini 2010'un

ikinci yarısına kadar ertelemeyi kabul etmiştir. Kurullar birlikte almış oldukları yorumlar üzerinde duracak ve uyumlu hale getirilmiş koşullar geliştirmeyi bekleyecektir.

IASB tarafından önerilen alternatif finansal durum tablosu dışı bırakma modeli için uygun destek bulunmuştur. IASB 2011 başında FASB ile birlikte finansal durum tablosu dışı bırakma koşullarını tamamlamayı beklemektedir.

Riskle ilgili Açıklamalar: FSF riskle ilgili gelişmiş açıklamalar önermiştir. IASB 2009 Mart ayında finansal araçlarla bağlantılı likidite riskiyle ilgili açıklamalar için gerçeğe uygun değer ölçümlerine ilişkin açıklama koşullarına yönelik gelişmeler yayınlamış ve mevcut ilkeleri pekiştirmiştir.

Konsolidasyon ve finansal durum tablosu dışı bırakma teklifleri aynı zamanda işletme raporlamasının finansal araçlarıyla ilgili olmayan riskler hakkındaki açıklamalar için yapılan teklifler de içermektedir. IASB bu yeni koşulları 2010 sonuna doğru uygulamaya koymayı beklemektedir.

Finansal araçlara yönelik muhasebeleştirmenin karmaşıklığının azaltılması

2 Nisan 2009 tarihli zirvede, G20 liderleri muhasebe standardı belirleyicilerine “finansal araçlara yönelik muhasebe standartlarının karmaşıklığını azaltma” çağrısında bulunmuştur. IASB zaten bu hedefe ulaşmayı taahhüt etmiştir ancak G20’den gelen ortak bir küresel yaklaşım çağrısı IASB’nin çabaları için itici güç oluşturmuş olup projenin aciliyetinin altını çizmektedir.

IASB 1 Nisan tarihinde IAS 39 *Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme* Standardının kapsamlı bir revizyonunun yapılmasını amaçlayan bir teklif sunmak üzere altı aylık acil ve kapsamlı bir proje üstleneceğini duyurmuştur. IASB bu duyuruyu yaparak projesini FASB ve IASB tarafından üstlenilmiş olan mevcut çalışmaya dayandırmıştır. 2008 Mart ayında, IASB ve FASB yorumlanmak üzere *Finansal Araçların Raporlanmasındaki Karmaşıklığın Azaltılması* adlı bir tartışma makalesi yayınlamıştır. Bu belgenin yorum süresi 19 Eylül 2008 tarihinde sona ermiştir.

FSB’de daha önce de tartışıldığı gibi, IASB kapsamlı projenin sınıflandırma, ölçme ve ilgili değer düşüklüğü konularıyla ilgili kısmına öncelik vermiş ve Temmuz ayında bu konu başlıklarıyla ilgili nihai taslağı yayımlamıştır. IASB, AB Maliye Bakanları ve diğer uluslararası taraflar için yıl sonu itibarıyla IAS 39 değişikliğinin öncelikli kısmıyla ilgili 2009 yıl sonu finansal tablolarında kullanıma hazır hale gelecek bir nihai standart yayınlamayı taahhüt etmiştir.

IASB yoğun bir müzakere döneminden (yukarıda verilmiştir) sonra 12 Kasım tarihinde IFRS 9’u yayımlamıştır. IFRS 9, IAS 39’da bulunan birçok kuralı değiştirerek bir finansal varlığın amortismanlı maliyet mi yoksa gerçeğe uygun değer üzerinden mi ölçüldüğünü belirlemek için tek bir yaklaşım kullanmaktadır. IFRS 9’da bulunan yaklaşım bir işletmenin finansal araçlarını yönetme şekline (işletme modeli) ve finansal varlıkların sözleşmeye dayalı nakit akış özelliklerine dayanmaktadır. Yeni standart aynı zamanda IAS 39’da yer alan birçok farklı değer düşüklüğü yöntemini değiştirerek tek bir değer düşüklüğü yönteminin kullanılmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla, IFRS 9 karşılaştırılabilirliği arttırmakta ve finansal tabloların yatırımcılar ve diğer kullanıcılar tarafından daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır.

Standartın bir özeti ve IASB’nin standartla birlikte yayınlamış olduğu geri bildirim beyanına <http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/1F37B509-2DAC-405F-89F3-1852ADC0F72B/0/FeedbackStatement2009new.pdf> adresinden ulaşılabilir.

IASB'den IFRS'ler ve US GAAP'in birbirine uyumlu hale getirilmesini sağlamak için sadece acele hareket etmesi değil aynı zamanda FASB ile birlikte çalışması istenmiştir. FASB, US GAAP'ı değiştirmek için henüz bir teklif yayınlamamıştır. IASB ve FASB tarafından 5 Kasım tarihinde çıkarılan ekli ortak bildiri, Kurulların tekliflerinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesine ilişkin zamanlamayı ayarlamak için attığı adımların ana hatları verilmektedir.

Beklenen zarar modelinin değerlendirilmesi de dahil karşılık ayırma. IASB 5 Kasım tarihinde halkın yorumları için finansal araçların amortismanlı maliyet ölçümü ve değer düşüklüğü ile ilgili bir nihai taslak yayınlamıştır.

IFRS'ler ve US GAAP finansal varlıkların değer düşüklüğü için uğranılan zarar modeli kullanmaktadır. Uğranılan zarar modeli, aksine bir kanıt (zarar ya da tetikleyici olay olarak bilinen) belirlenene kadar tüm borçların geri ödeneceğini varsaymaktadır. Sadece bu noktada değer düşüklüğüne uğramış borç (ya da borçlar portföyü) daha düşük bir değer olarak yazılır.

Küresel finansal kriz, tetikleyici olay bir kez meydana geldikten sonra sadece büyük bir düzenleme sonucu izlenecek aşırı iyimser sıfır kredi zararı değerlendirmesi sunmaya yönelik uğranılan zarar modeline ilişkin eleştirilere sebep olmuştur. IASB, G20 liderleri ve diğerleri tarafından yöneltilen taleplere yanıt olarak 2009 Haziran ayında beklenen bir zarar modeline geçişin uygulanabilirliği ile ilgili bir *Bilgi Raporu* yayınlamıştır.

IASB nihai taslak hazırlarken gelen tepkileri dikkate almıştır. Tekliflerde, beklenen zararlar sadece bir zarar durumunun belirlenmesinden sonra değil, borcun (ya da amortismanlı maliyette ölçülen diğer finansal varlığın) süresi boyunca kabul edilmektedir. Bu da bir zarar olayı belirlenmeden önce o anda meydana gelen faiz gelirinin önden yüklenmesini önleyecek ve borç verme kararını daha iyi yansıtacaktır. Dolayısıyla, tekliflerde finansal varlığın ömrü süresince kredi zararlarına karşı bir karşılık ayırma geliştirilecektir. Yatırımcılara bir işletmenin gerekli olarak değerlendirdiği zarar tahmini anlayışı sunmak için kapsamlı açıklama koşulları önerilmiştir.

IASB beklenen bir zarar modeline geçişle ilgili önemli uygulama zorluklarının farkındadır. Bu nedenle, kurula tavsiyelerde bulunmak üzere kredi risk yönetimi konusundaki uzmanlardan oluşan Uzman Danışma Paneli (EAP) kurulmuştur. Nihai taslağın işletmelere böyle bir değişikliğin kendi kuruluşlarında yaratacağı etki üzerinde düşünme olanağı tanımak için sekiz aylık bir yorum süresi vardır.

IASB çalışmasını IFRS 9'un geliştirilmesi için üstlenilmiş olan daha önce görülmemiş seviyede destek faaliyetine dayandıracaktır. IASB aynı zamanda finansal varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin ortak yaklaşımı kabul eden bir görüşle de yakın işbirliği içerisinde olacaktır.

Finansal borçlar ve kendi kredi riskiyle ilgili gerçeğe uygun değer değişimleri. Ekli geri bildirim beyanında açıklandığı gibi, IASB IFRS 9'u yayınladığında finansal borçların sınıflandırılması ve ölçümüne ilişkin koşulları değiştirmemeye karar vermiştir. Bunun sebeplerinden biri, bir işletmenin kendi kredi riskiyle ilgili gerçeğe uygun değer değişiklikleriyle ilişkili zorluklardır.

IASB, Haziran ayında bir şirketin kendi kredi riskindeki değişikliklerden kaynaklanan gerçeğe uygun değer kazançlarının etkileri konusunda bir *Yorum Çağrısı* yayınlamıştır. IASB alınan tepkiler üzerinde durmuş olup finansal borç koşullarına son şeklini FASB ile bağlantılı olarak 2010'un ikinci yarısında vermeyi planlamaktadır.

Finansal riskten korunma muhasebesi. IASB finansal riskten korunma muhasebesini geliştirmek ve basitleştirmek için 2010'un ilk yarısında bir nihai taslak yayımlayacaktır. IASB, finansal riskten korunma muhasebesi yaklaşımlarının Ocak 2010 olarak planlanan ilk kapsamlı tartışma ile yakınsamasını sağlamak için FASB ile birlikte çalışmaktadır. IASB, IAS 39'un değiştirilmesi işlemini tamamlayarak koşulları 2010 yılının sonuna doğru sonuçlandırmayı beklemektedir.